

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до організації самостійної роботи,
проведення практичних занять
з навчальної дисципліни

«ВСТУП ДО МЕНЕДЖМЕНТУ»

*(для студентів бакалавріату всіх форм навчання
спеціальності 073 – Менеджмент)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2019

Методичні рекомендації до організації самостійної роботи, проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Вступ до менеджменту» (для студентів бакалавріату всіх форм навчання спеціальності 073 – Менеджмент / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. : М. М. Новікова, А. Б. Швед. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. – 18 с.

Укладачі: д-р екон. наук, проф. М. М. Новікова,
асист. А. Б. Швед

Рецензент

Н. О. Кондратенко, доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту і адміністрування Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою менеджменту і публічного адміністрування, протокол № 1 від 29.08.2019.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1 МЕТА, ПРЕДМЕТ І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
2 ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	7
3 ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	10
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	16

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Вступ до менеджменту» викладається студентам, які навчаються за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти, за спеціальністю 073 – менеджмент з метою формування в них професійних компетентностей, пов'язаних з професією помічника менеджера-адміністратора організації або керівника її структурних підрозділів. В процесі підготовки контрольної роботи студенти повинні продемонструвати знання, уміння, навички, які складають основу їх уявлення про фахову діяльність менеджера-адміністратора в організаціях міського господарства. Менеджер-адміністратор – це представник адміністративно-управлінського персоналу, який займається адміністративно-управлінською діяльністю, зміст якої полягає в прийнятті обґрунтованих управлінських рішень і їх реалізації для досягнення цілей діяльності та розвитку організації.

В роботі менеджера-адміністратора є два ключових моменти: прийняття обґрунтованих управлінських рішень і їх реалізація. Помічник менеджера-адміністратора або керівника структурних підрозділів організації має професійно та оперативно готувати управлінську інформацію.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є міське господарство як система життєзабезпечення міста, менеджмент і адміністрування як наука і практика.

1 МЕТА, ПРЕДМЕТ І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета викладання навчальної дисципліни «Вступ до менеджменту» є ознайомлення студентів з особливостями майбутньої професії (менеджера), її змістом і завданнями управлінської діяльності, роллю керівників різних рівнів в управлінні підприємством, особливостями організації підготовки спеціалістів цього профілю у ХНУМГ імені О. М. Бекетова.

Завданням навчальної дисципліни «Вступ до менеджменту» є формування у студентів цілісного уявлення про систему підготовки за обраною спеціальністю, ознайомлення з методичними установками для подальшого опанування професії.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

а) знати:

- визначення понять «менеджмент і адміністрування», їх взаємозв'язок та особливості, базові поняття дисципліни;
- загальну структуру, функції та сучасні тенденції розвитку міста як соціально-економічної системи;
- визначення міського господарства та його структуру;
- особливості організації підприємств міського господарства;
- особливості підготовки фахівців в області менеджменту;

б) вміти:

- визначати особливості конкретних об'єктів професійної діяльності менеджера;
- оцінювати суть і соціальну значущість своєї майбутньої професії;
- критично осмислювати і використати вітчизняний і зарубіжний досвід у сфері менеджменту організації;
- користуватись бібліотечним фондом та мережею Інтернет;
- правильно організувати режим праці та відпочинку;
- долати труднощі початкового етапу і розвивати необхідні практичні навички.

в) мати компетентності:

- здатність використовувати методи персонального менеджменту;
- здатність інтегрувати знання, уміння і навички та ефективно використовувати їх в умовах швидкої адаптації організацій до вимог зовнішнього середовища;
- готовність формулювати цілі, реалізовувати стратегії організації;
- здатність знаходити нестандартні рішення типових завдань і вирішувати їх.

2 ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1 Основи управління організаціями міського господарства

Тема 1 Менеджмент у системі сучасних знань

В ході семінару студенти під керівництвом викладача обговорюють наступні питання:

1. Сутність категорій «управління» та «менеджмент».
2. Менеджмент як вид професійної діяльності.
3. Менеджмент як система наукових знань.
4. Розвиток науки управління.
5. Підходи до управління як до науки.
6. Основні характеристики сучасного менеджменту у системі знань.

Обсяг заняття в аудиторних годинах – 1 год (денна форма навчання);
0,5 год (заочна форма навчання).

Тема 2 Менеджмент організацій міського господарства

В ході семінару студенти під керівництвом викладача обговорюють наступні питання:

1. Визначення терміну та склад галузі міського господарства.
2. Основні функції, організаційна структура управління містом.
3. Особливості міського господарства.
4. Житлово-комунальне господарство, як складова галузі міського

господарства.

Обсяг заняття в аудиторних годинах – 2 год (денна форма навчання);
1 год (заочна форма навчання).

Тема 3 Організаційні основи управлінської діяльності

В ході семінару студенти під керівництвом викладача обговорюють наступні питання:

1. Поняття процесу управління, його елементи.
2. Методи та основні функції управлінської діяльності.
3. Форми управлінської діяльності.
4. Сучасні принципи та методи управління.
5. Організаційні аспекти управлінської діяльності.

Обсяг заняття в аудиторних годинах – 2 год (денна форма навчання);
1 год (заочна форма навчання).

Тема 4 Організація як система та об'єкт управління

1. Організація як складна система та як об'єкт управління.
2. Поняття «організація». Ознаки та загальні риси організацій як об'єктів управління.
3. Взаємозв'язок та взаємозалежність внутрішніх елементів і факторів зовнішнього середовища організації.
4. Принципи системного підходу в управлінні організацією. Загальні принципи та закономірності системи.

Обсяг заняття в аудиторних годинах – 2 год (денна форма навчання);
1 год (заочна форма навчання).

Змістовий модуль 2 Менеджер-адміністратор сучасної організації

Тема 5 Основні функції менеджера-адміністратора в сучасній організації

1. Менеджер-адміністратор – ключовий елемент в системі менеджменту організації.
2. Загальні функції менеджера-адміністратора в сучасній організації.
3. Професійні вимоги до менеджера-адміністратора.

Обсяг заняття в аудиторних годинах – 2 год (денна форма навчання);
1 год (заочна форма навчання).

Тема 6 Професійні якості менеджера-адміністратора

1. Діловий «портрет» сучасного менеджера-адміністратора.
2. Кваліфікаційні вимоги до сучасного менеджера-адміністратора.
3. Шляхи вдосконалення професіоналізму менеджера-адміністратора.
4. Модель професійних характеристик сучасного менеджера-адміністратора.
5. Менеджер сучасності: функції та кваліфікація. Умови й особливості діяльності сучасного менеджера.
6. Орієнтири сучасного ефективного менеджера.

Обсяг заняття в аудиторних годинах – 2 год (денна форма навчання);
1 год (заочна форма навчання).

Змістовий модуль 3 Управлінські рішення – основа менеджменту організації

Тема 7 Управлінські рішення: сутність, класифікація

1. Сутність управлінських рішень.
2. Класифікація управлінських рішень.
3. Виявлення та аналіз існуючих проблем.

Обсяг заняття в аудиторних годинах – 1 год (денна форма навчання);
0,5 год (заочна форма навчання).

Тема 8 Обґрунтування управлінських рішень

1. Умови прийняття управлінських рішень
2. Процес прийняття раціональних управлінських рішень
3. Обґрунтування управлінських рішень в менеджменті

Обсяг заняття в аудиторних годинах – 1 год (денна форма навчання);

0,5 год (заочна форма навчання).

3 ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Ефективність професійної підготовки майбутніх фахівців полягає в діалектичній єдності процесу навчання і виховання, забезпеченні тісного взаємозв'язку професійного навчання з практикою. З цих позицій, особливої ролі набуває проблема теоретичного обґрунтування та експериментального апробування відповідних педагогічних технологій щодо організації самостійної роботи студентів.

Самостійна робота студентів виступає специфічним видом діяльності навчання, згідно з яким заплановані завдання виконуються студентами під методичним керівництвом викладача, але без його особистої участі.

Головною метою самостійної роботи студента є засвоєння навчальної програми шляхом закріплення, поглиблення та систематизації набутих теоретичних знань та набуття навичок роботи з навчальною і науково-методичною літературою, вміння вільно орієнтуватись в інформаційному просторі.

Не зважаючи на те, що формування значної кількості компетенцій з навчальної дисципліни «Вступ до менеджменту» здійснюється під час аудиторних занять, ряд компетенцій набувається студентами у ході виконання самостійної роботи.

Самостійна робота включає різні аспекти діяльності: це і підготовка до лекцій, семінарських та лабораторних занять тощо. Готуючись до лекції, студент повинен повторити попередній матеріал, а також самостійно опрацювати той, який не був розглянутий раніше. Підготовка та написання доповідей виступає важливою формою самостійної роботи студентів. Працюючи над доповіддю, студент повинен проявити власну ініціативу та самостійність при виборі літературних та наукових джерел, проведенні спостережень та інших методів дослідження, у складанні плану реферату (доповіді) та їх оформлення. Це

необхідно не тільки для вміння самостійно працювати з науковими джерелами, а й для розвитку психологічної культури та мовлення студентської молоді. Перед виконанням самостійної роботи студент повинен опрацювати матеріал лекції.

Для виконання самостійної роботи студенти забезпечуються такими навчально-методичними засобами, необхідними для вивчення навчальної дисципліни:

- робочою програмою дисципліни, яка розроблена на підставі нормативної програми Міністерства освіти і науки України;
- конспектом лекцій з навчальної дисципліни; методичними рекомендаціями для виконання практичних завдань з дисципліни для вирішення задач та при розробці конкретних реальних ситуацій;
- опорно-логічним конспектом лекцій, який надається викладачем у вигляді мультимедійних лекцій, які розміщені на сайті дистанційного навчання ХНУМГ ім. О. М. Бекетова.

Для самостійного опрацювання студентам також рекомендується спеціальна література, періодичні видання, а також посилання на інформаційні джерела мережі Інтернет.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студента, регламентується навчальним планом. Співвідношення обсягів аудиторних занять і самостійної роботи студентів визначається з урахуванням специфіки та змісту конкретної навчальної дисципліни, її місця, значення і дидактичної мети в реалізації освітньо-професійної програми, а також питомої ваги в навчальному процесі практичних, семінарських і лабораторних занять.

Самостійна робота студента може бути ефективною лише при наявності контролю з боку викладача. Основними формами контролю за самостійною роботою студентів є: поточний контроль знань, модульний контроль, семестровий, тестування аналіз індивідуальних та групових завдань, розв'язування задач, заслуховування реферативних виступів, обговорення конкретних проблем, визначених самостійною роботою. Особливе значення для здійснення контролю за виконанням студентами самостійної роботи мають

консультації.

Навчальна дисципліна складається з 8 тем. Конкретні рекомендації з вивчення кожної з них, перелік питань для самоконтролю, завдання, форми контролю і рекомендована література викладені у методичних рекомендаціях, при цьому не можна обмежуватись вивченням тільки наведених джерел.

Змістовий модуль 1 Основи управління організаціями міського господарства

Тема 1 Менеджмент у системі сучасних знань

Питання для самостійного вивчення:

1. Менеджмент як наука та мистецтво управління
2. Сутність менеджменту.
3. Задачі та цілі менеджменту.
4. Структура та функції менеджменту.
5. Історія розвитку менеджменту.
6. Основні принципи менеджменту.
7. Функціональний склад системи управління.
8. Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності.
9. Основні поняття менеджменту.
10. Менеджери та підприємці – ключові фігури ринкової економіки.
11. Рівні управління, групи менеджерів.
12. Сфери менеджменту.

Тема 2 Менеджмент організацій міського господарства

Питання для самостійного вивчення:

1. Місце і роль міського господарства в системі життєзабезпечення міста.
2. Галузеві особливості менеджменту підприємств міського господарства.
3. Менеджмент житлового господарства.
4. Структура комунальних послуг.

5. Місто, як суб'єкт господарювання.
6. Комплексна оцінка ефективності функціонування господарської інфраструктури міста.
7. Менеджмент житлового господарства.
8. Менеджмент міського електричного транспорту.
9. Менеджмент водопостачання та водовідведення.
10. Менеджмент теплопостачання та газопостачання.
11. Менеджмент зовнішнього благоустрою міст.
12. Менеджмент зеленого господарства.
13. Менеджмент готельного господарства.
14. Менеджмент комунально-побутового обслуговування.

Тема 3 Організаційні основи управлінської діяльності

Питання для самостійного вивчення:

1. Управлінська діяльність: шляхи формування та ефективність.
2. Організація управлінської діяльності та інформатизація.
3. Роль і функціональне призначення управлінської діяльності.
4. Організаційні форми управлінської діяльності.
5. Організаційна структура управління її елементи та сутність.

Тема 4 Організація як система та об'єкт управління

Питання для самостійного вивчення:

1. Організація як відкрита виробнича система.
2. Зміст організації.
3. Структура організації.
4. Дослідження поняття організації як явища та процесів
5. Вимоги, що ставляться перед організацією.
6. Класифікація цілей діяльності організації залежно від строку їх досягнення.
7. Склад і взаємозв'язок елементів організації.

8. Організація як соціальне утворення.
9. Етапи життєвого циклу організації.
10. Складові внутрішнього середовища організації.
11. Фактори зовнішнього середовища організації.
12. Фактори впливу на організацію.

Змістовий модуль 2 Менеджер-адміністратор сучасної організації

Тема 5 Основні функції менеджера-адміністратора в сучасній організації

Питання для самостійного вивчення:

1. Специфічні функції сучасного менеджера-адміністратора.
2. Загальна характеристика функцій менеджера-адміністратора.
3. Основні принципи організації праці менеджера.
4. Професійне призначення та використання спеціаліста з менеджменту.
5. Функції менеджера-адміністратора в процесі організації його праці.
6. Основні адміністративні функції менеджера-адміністратора.
7. Функція планування.
8. Адміністративна функція організації.
9. Розпорядження та прийняття рішень.

Тема 6 Професійні якості менеджера-адміністратора

Питання для самостійного вивчення:

1. Комплексний підхід до визначення основних знань і практичних навиків менеджера
2. Шляхи підвищення ефективності праці менеджера
3. Організаційні якості і особливості менеджера
4. Визначення особливостей якостей менеджера.
5. Спроби систематизації якостей менеджера.
6. Поведінський напрямок оцінки якостей менеджера.

7. Оцінка якостей менеджера.

Змістовий модуль 3 Управлінські рішення – основа менеджменту організації

Тема 7 Управлінські рішення: сутність, класифікація

Питання для самостійного вивчення:

1. Вимоги до управлінських рішень.
2. Фактори, які впливають на процес вироблення управлінських рішень.
3. Умови прийняття управлінських рішень.
4. Процес прийняття управлінських рішень.
5. Запрограмовані та незапрограмовані управлінські рішення.
6. Умови ефективності управлінських рішень.
7. Сфера прийняття управлінських рішень.

Тема 8 Обґрунтування управлінських рішень

Питання для самостійного вивчення:

1. Методи розробки та прийняття управлінських рішень.
2. Класифікація методів обґрунтування управлінських рішень.
3. Інструменти обґрунтування управлінських рішень.
4. Обґрунтування рішень в умовах невизначеності.
5. Системний аналіз у теорії прийняття рішень.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрушків Б. М. Основи менеджменту / Б. М. Андрушків, О. Є. Кузьмін. – Львів : Світ, 1995. – 296 с.
2. Атаманчук Г. В. Теорія державного управління: курс лекцій / Г. В. Атаманчук. – 2-е изд., доп. – М. : Омега-Л, 2004. – 584 с.
3. Будзан Б. Менеджмент в Україні: сучасність і перспективи / Богдан Будзан. – Київ : Основи, 2001. – 349 с.
4. Гірняк О. М. Менеджмент : підручник / О. М. Гірняк, П. П. Лазановський. – Львів : Магнолія плюс, 2004. – 352 с.
5. Гірняк О. М. Менеджмент : підручник для студ. вищ. закл. освіти / О. М. Гірняк, П. П. Лазановський. – Львів : Магнолія 2006, 2008. – 352 с.
6. Жмалев В. Г. Основи менеджменту і управлінської діяльності. / В. Г. Жмалев, Л. М. Шимановська – Київ : Україна, 1994. – 454 с.
7. Касьяненко М. М. Організація роботи та управління органами ДПС України : навч. посібник / М. М. Касьяненко, М. В. Гринюк, Л. В. Цимбал – Ірпінь : Академія ДПС України, 2001. – 229 с.
8. Керівництво організацією : навч. посібник / О. Є. Кузьмін, Н. Т. Мала, О. Г. Мельник, І. С. Проник. – Львів : Вид-во нац. ун-ту «Львів. Політехніка», 2008. – 244 с.
9. Крушельницька О. В. Управління персоналом : навч. посібник / О. В. Крушельницька, Д. П. Мельничук – Київ : Кондор, 2003. – 282 с.
10. Лисенко Л. Л. Завдання менеджера. Риси, які характеризують менеджера / Економічний вісник. – 2006. – № 50. – Т. 3. – С. 89-94.
11. Мартиненко М. М. Основи менеджменту: підручник / М. М. Мартиненко. – Київ, 2005. – 496 с.
12. Мельник А. Ф., Оболенський О. Ю., Васіна А. Ю. та ін. Державне управління : навч. посібник / за ред. А. Ф. Мельник. – Київ : Знання-Прес, 2003. – 343 с.
13. Менеджмент: теорія і практика : навч. посібник / А. А. Мазаракі, Г. Є. Мошек, Л. А. Гомба [та ін.]. – Київ : Атіка, 2007. – 564 с.

14. Мошек Г. Є. Менеджмент : навч. посібник / Г. Є. Мошек, Ю.В . Поканєвич, А. С. Соломко, А. В. Семенчук. – Київ : Кондор, 2009. – 392 с.
15. Осовська Г. В. Основи менеджменту : курс лекцій : навч. посібник – Житомир : ЖІТІ, 1998. – 600 с.
16. Осовська Г. В. Основи менеджменту : навч. посібник для студ. вищих навч. закладів. – Київ : Кондор, 2003. – 556 с.
17. Сучасні концепції менеджменту : навч. посібник / за. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. І. Федулової. – Київ : Центр учбової літератури, 2007. – 536 с.
18. Тарнавська Н. П. Менеджмент: теорія та практика : підручник / Н. П. Тарнавська, Р. М. Пушкар. – Тернопіль : Карт-бланш, 2003. – 486 с.
19. Щур Д. Л. Офіс-менеджер / Д. Л., Щур, Л. В. Труханович // Кадри підприємства. – 2012. – № 3. – С. 15-20.
20. Юргутіс І. А. Основи менеджменту : Навч. посібник. – Київ : Освіта, 1998. – 256 с.

Виробничо-практичне видання

Методичні рекомендації
до організації самостійної роботи, проведення практичних занять
із навчальної дисципліни

ВСТУП ДО МЕНЕДЖМЕНТУ»

*(для студентів бакалавріату всіх форм навчання спеціальності
073 – Менеджмент)*

Укладачі: **НОВІКОВА** Марина Миколаївна,
ШВЕД Аліна Борисівна

Відповідальний за випуск *М. К. Гнатенко*
За авторською редакцією
Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарова*

План 2019, поз. 289М

Підп. до друку 02.12.2019. Формат 60 × 84/16.
Друк на ризографі. Ум. друк. арк. 1,2.
Тираж 50 пр. Зам. №

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017.